

F Y R I R L E S T U R

Hugleiðing.

Dýtt úr Kringsjá.

24 bls. oct.

~~24~~ 3.

Fyrirlestur
(Fýddur ív³ Kringsjá.)

Það er hælit og mikilvæg orð, sem standa hjá Páli póstula, þar sem hann segir: "Vér erum samverkamenn guds." Svílikur krasstur og manindál felit ekki í þessum orðum? Þau hafa inni að halda kjarnanum ív³ mörgum gudsþjóllum. Það er hraust og heilbriggt trúar-ord. Ekkest keim eða kjökur þar; edbet höl nje halvste, heldur meðvitundin um mannlegt gildi og sjálfsábyrgð; "Því vér erum samverkamenn guds." Þjóv vor leika að ýmsu leyti í höndum sjálfa vor. Forsjóin og vér erum "samverka-
menn." Þessi heimur er og verður það, sem gú og vér gjörum hann að.

Það hjálpar ekki, að krossleggja hendurnar á brjóstlinu, hneypa höfudit og lida þess, sem forsjón og forloz gjöra og ákvarða; "Því vér erum samverkamenn guds." Vér verðum sjálfir að leggja hönd á plöginn. Það er að miklu leyti

undir sjálfum oss komid, hvað forlogin
fora oss í skaut og hvað forsjónin ákvarðar
oss.

Það er hamars hljóð, það er von,
það er mótur og maundað í þessum
ordum og þeirri trú, sem bakvið þau
liggur. Þau eru sem manandi basinn
hljómur. Hér er ^{veit að byggja} heim ~~inn~~ ^{at byggja}
og gúð og vjör eru að byggja hann
saman.

Sá, sem þannig trúir — þó á margan
hátt má trúa — hann stendur ekki
með hangandi höfuð, ~~heldur~~ heldur og reidir sig
á, að gúð geri allt fyrir hann. Hann veit,
að gúð hjálpar aðeins þeim, sem hjálpar
sjer sjálfir; hann veit, að blessun hans
svárar nákvæmlega til verka vorra,
en ekki til bana þeirra, sem vjör sendum
upps til hans.

Hin besta ben er mi venjulegaik
steprufoð starfsemi. Látid alla
dyrdleinga heimisins safnart saman
til að biðja um braut, og jés held
ekki að eitth einasta franskbraut falli
midur til þeirra frá himnum; nei ekki
ívo mikils sem moli af skipbrauti.
Ei einu sinni. En látid þá biðja á
annan hátt; látid plög og hvefa —
fylli yfar af korni og sáid þó í jörð-
ina, og þeir fá benheyrslu. Brautit
kemur — ekki af himnum ofan,
heldur uppúr svartri moldinni.
Jés skil ekki að annað sé meira
kraptavork, en hitt. En róva eru
vjör. Oss finnst það svo blátt áfram,
að blómin sprekkur upp úr aur og ledji,
fora jörðina í stönd sitt og breiða
sig út eins og ábreidd undir fötum
vorum — það er einokioverk það; það er
þann barnaskapur, að vera nokkud að

dárl. ad því. En látit í stad þess blóm
falla niður úr skjöllum eða spreitta
uppi vatninn í stöðum fyrir uppi
jörðunni — og þá er það orðit ad
kráflaverki. — Það eru sannarlega
til menn, sem ferðast langar leiðir
til þess, ad sjá blóm falla niður ús
loftinn í stad þess, ad sjá þau spreitta
uppi úr jörðunni. ~~Það heitir kanna~~
~~merkilegra það.~~ Það er nefnt undur
og kráflaverk og á ad sýna mátt og
veldi andanna og nálegt þeirra, annad
líf og ódauðlegt og það, hve inndall þess
heimur sjá í alla stadi. Svona midill
munur er á því, hvort hluturinn kemur
ad ofan eða nedan, hvort hann vex uppi
við eða niður á vit. Annad er lítilsvirdi,
hitt er gudi furdaverk. Og furdaverkit er
efinnlega hit gegnstaða við það, sem vandr
er ad vera.

Það eru 500 margir brettir í himin

geimnum, að vel getur stætt, að það
 sje reglan á einhverjum þeirra, að
 blómnum rigni niður í skjónum,
 grói þar uppi og falli svo niður.
 Þar myndi slíkt þyrja nátturlegt og
 sjálfsgætt hlutur, — ekki merkilegt
 vit það, en aftur á móti þatti þar
 vitundur, ef blóm sprytti upp í
 svadi og evartri mold — ef upp sprytti
 angand: blóm af auðu og rotnun.

Jeg hef mi aldrei getað skilið slíkan
 atgreiningu. Mi finnið alveg jafn
 undarlegt og óskiljanlegt, að sjá blá-
 gresid opretta upp í berum moldar-
 höllum, eins og þó það dryppi niður
 í skjónum. Mi finnið það alveg jafn-
 merkilegt. Mi langar ekki eina ógu
 til þess, að sjá rósis deima eins og
 skúris niður í skjónum, því jafn
 ekkert undarlega vit það, en að þar
 myndast af sóltekni, regni og edju á

rosatögnunum. Það er nógu stórt, nógu
gott og nógu undur fyrir mig - skakku
algjörlega allan kraptaverkaþorsta í
migr.

Og svo að þú hvarfi aftur til kornisins
og brandisins. Það hefur verið talað mikið
um það, að Gypingar fengju brand af himnum
ofan. En hvað var það svo sem merki-
legra heldur en að þeir hefðu fengið það
í skalki jarðarinnar? Komi brand af
himnum ofan, þá er það skodad sem
tákn og stormerki og laest svo út, að
gud sjá iðja staklega með þeirri þjóð, er
hlotnað það; en vaxi það bara upp
moldinni kringum oss og leggi sig ljón-
andi hvítt á diskinn okkar, þá er það
hvortí skodad sem tákn eða fyrirburður.

Jes skil mi ekki þetta!

Og þú skil ekki heldur, hvers vegna það
erki að vera rjethara, að aflu sjá dashest
brandi með því, að sitja og biðja langar

um það, en að taka orlega til hendinni
til vinnu. Mjg finnst þó á móti, að
það sjá myndastlega, að vinna tíu inn
brand með því, að hafa nokkurt fyrir því,
heldur ^{en} bara að betla það út.

En það er mi sama um það, hvað oss
sýnist og ekki sýnist. Merquium málsins
er sá, að viljum við þá brand, þá hljótam
vís að vinna fyrir því - sá og þlæjja,
annars kemur það aldrei upp. Eftir
hæfir ekki áttar benis um brand en það,
sem plögurinn eða skóflan setja sönglag
vit. Rastimar eftir plögum eru linnonar
í þeirri þau, sem er heyrd. Og þú á það
vit, að halda langar benis; því lengri
sem þessar rastir eru, því betri verður
becheyrslan.

En snúum mi aftur að orðum Páls
postula. Það er heil lífs-~~le~~speði í þeim;
og það sem meira er; beindinis sönn og prakt-

isk lífsspeki. "Vjer erum guds sam-
verkamennum."

Taktu demid sem þú kom með áttu
Böndum, sem sáir og plögir áður einu
það er áreitanlegt, að án plögningar og
sáningar verður engin uppskera.
En jafn víst er hitt, að allt stórt böndum
er árangurslaust, ef þann vörð einu
hituna, ef enginn inni með honum
á akrinum. Verke böndans er áteins
lítilt partur af því verke, sem gjörist
á akrinum og sem framleiddir komu og
brand. Þegar böndum hefur sátt fræm
í jörðina, þá taka aðrir kráftar vit,
þá hefst verkið uppí yfir akrinum,
ívo yndi er á að horfa. Nú taka sólar
geislarnir til að plögja og þrengra sjr
nr í jörðvegum, verma þann og veita
fræm til; regnit fellur úr skýjum,
daggvar fræm og ~~lennar~~ ^{gjörir} ~~upp~~ jörðvegum
mjúkanum. Í sjálfu þrekonnum vakna

Kráftar til lífs og taka til starfa;
 þjálfing þýðit og ýta út frjóangannum.
 Sól, regn og ótal efna- sambönd, og nátt-
 urkráftar í jörðinni, fræðingum og
 stórglimum haldast ni í hendur og
 vinnu að því í sameiningu, að mynda
 kornid og láta það springa út. Í öllu
 þessu starfi er bóndinn aðeins einn
 hlekkurinn; en hann er samt alveg
 nauðynlegur hlekkur í því. Láttum
 hann sofa í stöð þess, að plægja, eða
 láttum hann senda upp brennandi benar-
 andrópp í stöð þess, að sá, og sól og
 regn og allir aðrir kráftar nátturunnar
 starfa til einkeis. Uppókeran verður engin.
 Guð vill ekki eða getur ekki þann leitt
 korn á akrið, nema að bóndinn
 hjálpi honum til þess, gæði sínu part
 af verkeinu. Þeir eru samverkannar
 þeir tveir - bóndinn og guð.

Og vóna er það í gegnum allt lífið.

Ef vjer viljum þá einhverja framgengt,
þá verðum vjer at vinna fyrir það, og ef
vjer vinnum fyrir það, þá starfa
ótal náttúrdráptar í sama hlutfelli
med oss bæði í lífinu og náttúrunni.
Egnum þá erum vjer guds samverkamenn.
Það er nokkurstónar verslunarfjelay
milli hans og vor. Vjer framkvæmum
vorn stefn af verkinu og hann sinn.
Egnum vjer vorn skers, þá gjörir hann
efinnlegr sinn. Vanræðjum vjer aðlar
starf, þá getur hann ekki framkvæmt
sitt. Og hann leggur starf og aðstoð til
í sama hlutfelli, sem vjer leggjum krafta
vorn fram. Hann er samnsign og áreit-
anlegur fjelay. Mót hverri plögriðu,
sem böndum gjörir, leggur hann fram
myll tillag af sinn starfi. Því meir sem
böndum herðis sig at vinna, því meir
vinnum gud og því meir verður uppstæran.
Þeir vinna stórnleg saman, þeir tveir. Þess
böndum beygja sig við oköfluna eða herfið.

Þú er gud jafnan við hlit hans og hjálpar
honum til.
Og vörna er það hvervetna. Náttúr-
kraftarnir starfa ávall med oss í sama
hlutfelli og vjer leggjum krafta vora
fram. Og náttúrdráptarnir eru guds
verkferi.

Þess finnað áminnið orð postulans
leysa úr mörgum gáðum lífsins, og
þaða ljósi yfir þor. Þess reka til
baka margu velmænta vitleysu og
hjartgróna hjátri.
Það er svo högt og algengt hjá
gudhræddum sálum, at tileinka gudi og
forjóninni allt starf, allan kraft, alla
stjórn og yfir höfund allt sem verður og við ber.
Menn missa sjónar í því, hvern þátt man-
ninn tekur í lífinu sjálfur, vegna þess, at
þeir einblina á mátt og stjórn guds.
Muhamed trúarmenn halda at gud geri allt.
Starf mannsins er þýttin gurl avit í það er

minna, en ein vatnsdropi móts við
hafit í dagurinn á morgun verð: náðum
legg einu, hvort heldur iver sofum eða
vinnum. Hin eina ástæða fyrir oss
til áreynslu iver er, að það sé guds vilji,
að iver gerum það, og að iver þar með ríkt
látum og þóssum oss sjálfir, ~~með því~~
en það sé þýtingarlátt og hafi alls
engar afleiðingar. Gætt, segja þeir, er
sjálfur hinn eini starfandi vera,
og með því hann er óbreytanlegur og
alvitur, þá er allt fyrirfram ákvarðað
af honum og afgerð. Dagurinn á morgun
verður það sem ákvarðað var frá eilífi,
og ekkert annað, og á því verður engin
breyting gjör hvat helst sem iver gerum.
Þrenni hús samstíðaði móbammstö-
brúarmannu, þá þóma hann höndum
til himins og horfir á það. Og því ætti
hann líka að vera iver ómak fyrir að
stökka eldum? Sjá það guds-vilji,
að húsit þrenni, þá þrennu það andvitað.

til kaldra Kola þó at allar slótkvi-
 sjelar heim síns sprautuðs í eldium
 og þó öllu hafnum vori sprautad í
 bálid. Og ef það er guds vilji, að
 húsit brenni ekki, þá brennur það
 ekki þó allis rjetttrúadur Skeindof.
 Slótkvilit er norri þó sama sem
 gudlast; það leitast vit at taka
 fram fyrir hendurnar á gudi. —

Og það er annars ekki nó lítið til af
 þessari muhamedtri í kristnum lördum.
 Sumir líta tvöna augum á þessum
 leitandann. Hvaða gagn gerir hann?
 segja þeir. Ef það er gudi vilji, at eitthvort
 hús eyðileggist af þessum eldi, þá mun
 varla járnbitur eða ~~Kopar~~ eyþlátu þess
 varnat þó, at vilja hans verð framgengt.
 Og sjá það ekki hans vilji, þá skendur
 húsit óhull, þó ekki sjá beitt þessum van-
 trúar-~~er~~ verjum. Það er nær at breyta

á gætt en eina járnstóng, segja þeir.
Menn getu ní reyndar eins vel sagt.
Það er ógudlegt, at brúka regnhlíf, því er
það herrans vilji, at þú verði vottur,
þá þýðir ekkert at slá upp regnhlífinu
þíni þú ekkert móttakarit guds vilja. Og þú
það vilji hans, at þú skalt ekkert vökna,
þá get þú verið úti í stórvæðis ríkingu
regnhlífarlaus. Það er betra at treyta
gudi, en at silki- eða badmullar-þjótti.

Samleitkurium er ní vitaskuld sé,
at sjerkeri ómáttid. lífins eru allir
ekki ákvörðun fyrir fram. Það er óhátt
slíkum höfnum lífit. Það sem við þurfum
er at mestu leyti afleiðing gjörda vora.
"Vjör eru guds samverkamenn." Ní
náttúrkráftar eru lagðir uppí höndum
á oss, til at stjórna þeim, og oss er veitt
orkyngi til at verjast sumum þeim
og óneinda þjó þeim. Það er enginn gudi

vilji sem stjórna þó, hvort þú ert allur
brennur eða ekki brennur, þemur en
það er vilji hans, hvort vjör eru
vottir eða þurrir. En það er einn gudi-
vilji, sem segir, at ef vjör ekkert hlýst-
um lofum þeim, sem stjórna eldi
og brinnu; nokum vjör ekkert þá stýrn-
semi, sem oss er gefin til at mynda
daglegt slökuvilt, þá svitur oss fyrir
það; og ef vjör höfum ekkert vilt á at
slá upp regnhlíf þegar rignir, þá
verðum vjör vottir. Ef vjör ekkert viljum
sá og þeygi, þá hljótum vjör at
svelta. Það er gudi vilji. Það
er ákvörðun fyrir fram frá eilíft.

Þó er enn aðrir, sem ekkert lúta sjer
megjart til at trúa á óbifanleg forlof
í smáum sem stórum. Þeir fara enn lengra,
og trúa þó, at gudi verri allt, og gleyma
þar afleiðandi at maðurinn hafi nokkra

ábyrgt, gleyma því, að vjx erum sam-
verkamennum guds í öllum hlutum, og að
það sameiginlega starf er lykiltími
að öllum fjehirðlum heim síns. Þeir
hugja, að þeir geti með bönunum sínum
aðlast það sem frá eilífu er ákvarðað
að einungis veitist með ervidi. Þeir
halda þeir geti komist hjá að vinna
með því, að fara laglega bönarveg
að gudi og þá hann til að taka að vjx
verkið.

Það erum þannig í raun og veru
sumir, sem halda, að hit eina rjttta
frj at vera vjx úti um daglegt braut
með bönunum. Þeir vrima ekki; bara
bidjast fyrir. En einu og áður er áminnt
er það víst, að þó allir dýrdlingar
og helgis menn heim síns bjeldu
benagjörðar - samkomu til að bjfja
um einu mola af franskbrauti í sum
fleytta þrjú daga og þrjár netur, þá

8
Fengju þeir ekki svo mikit rúm eina
mann bits af skipsbrandi. Og þó að
besti maður í heiminum teldi fyrir að
ræltta sig í hel og heldur en að vinna
sjá um brand, og teldi svo til að bjóða
^{gud} um brand með hinum heitustu brennum.
Þá létu guð hann vafalaust fyrir deyja
úr hungri, en að hann raskaði hinu
eilífa lögmáli, rúm hann hefur sjálfur
skrifað: "Í sveita þíns andlitis skaltu
þíns brandi neyta." Ervidis en ekki
þou er skilyrðit fyrir alþri jarð-
neskri bleuin. Starfitt, og þjör
munud. Öðlast!

Og á líkan hátt eru það sumir, rúm
reida sig meira á brenna, en þrumu-
leitandann, þegar eldur steygjanna
losnar. Adrir treypta hvoru til
hlýtar, og vilja svo hafa hvort öðru til
styrktar. — Þrumuleitandinn er
einhlýtur — hann er sí einn þou, rúm

notkera verkum hefur á eldinguna
Og til eru þeir, sem treysta á
benis, þegar þeir liggja í sótt. Dálit
af Kínin eða akónítum er betra.
Það eru þó benis, sem gút ráðleggja.
Hann hefur sjálfur veitt þeim vald
yfir sóttinni og gefit oss steyndu
til að brúða þau.

Atris halda að benis geti afstípt
stormia^{osósjó} frá að eyðileggja gamla
og fúta skipsskrota. Sú eina ben
sem gút heyrir í þó tilfalli er góð og
gagngjóft alger á skúttunni.

“Vér erum samverkamenn guds.”
Vér eigum að leyja af hendur vörum þessum
af samvinnulegu starfi. Og það sem við
ber að gera, það gerir gút aldrei fyrir
oss, hvað mikil sem vér bitjum hann
um það. Hann sár hvorki nje þlegir
akurinn okkar. Vit verðum að gera það

sjálfis, ef vér viljum fá nokkra uppræm-
slann gerir einn part af verkeinu þó að
eins, að vér gerum okkar fyrst. Það er
ekki til meins að brúka benis í Stadium
fyrir vinnu. Vér getum ekki betlad oss
áfram í heiminum; vér hljótum að
ervida oss áfram. Ervidi nálegis oss
meis gudi en benis. Öll vinna kemur
oss í bein línis samband ~~vit~~ og fjelags-
skapsvit hann.

Og þannig er það í smáum tem stóru
í lífinu. Eins og hvorki benis nje bein
stjórn gudi ver oss veltu í rigningunni,
heldur regnhlífir; þannig er það með
allt annað og með alla yfir vofandi
hattu í heiminum. Þeirri stóðar lítit.
Vér verðum að fá okkur regnhlíf. Og
eins og korn og brand veitir oss einöngu
fyrir ervidi, eins írheimtist það til
þess að gjöra oss aðnjótandi hversu sem
helst lífins góða, smárra sem stórra,

er vís sáskjinnit eptir.

Vís erum sámsverkamenn guds. ^{þess} þess
heimur er og verður sáfinlega það, ^{hamar} rennir
og höfum gert hann að. Það sem skedur
er alló erli ávallt gudi vilji eða ráðstöf
un forsjónarinnar; það er einu af
ad kenna brotum á móti gudi lojnd
mótþroa gegn hans vilji og skorti á
mannlegri fyrirhyggju og fram sýni.
Það er erli gudi vilji, þegar fátökra
börn deyja einu og flaugur í hinum
þronu og sódalegu götum stórborganna.
Nei, það er hreint erli gudi vilji. Það hjálpa
erli í slíkum tilfellum, ad hveggja höfuð
kerosslessja hendurnar á brjóstinn og seggja
"verdi þú vilji." Það skedur sáms sem
áður þvert á móti gudi vilji. Það skedur
af því loj guddóm sinnu eru brotin og fátök
tröðin. Orsökinn er sóðaskapur, eynd
og orbyrgd, sem vís mennirnir gefum
lausan þanninn til ad taka eja þar
bólfestu. —

6.
Í einu orði: Æð eynd í heiminum
er að kenna óhlyðni gegn náttúruleg-
máli guds. — Með öðrum orðum: óhlyðni
vit guds vilja.

Og ráðit vit öllu þessu er ekki
innifalið í boðum nje í þvi, að treyðu
þvi, að gútt munir í endanum smíða
þvi öllu til góðs. Það geis hann vör-
lega ekki. Nje erum samverkannum
hans, og hann geis ekkert þyrr en nje
leggjum sjálfir hönd að verkeinu. Því
hjálpas hann.

Menntis verða að starfa að þvi,
að útrýma allri þeirri eynd, sem um-
kringis óis. Þeir verða að starfa að þvi,
að heimurinn taki framförum og náðes-
ist meir og meir það, sem gútt vill að hann
skuli verða.

“Sjálfur gútt getur ekki framboandi
það sem hann vill, án þess skynsamis
menn hjálpi til þess,” segir Lúther. Og
það er satt. Það er hit mikilvæða vit

lífit, að forlög vor og forlög alts-
heimans eru að nokkru leyfi lög
uppi hendurnar á oss. Morgundagur-
inn verður það, sem gott og vjers gjörum
hann at. Vjers erum vorrar luktur-
smíðis sjálfis og luktursmíðis barna
vorra líka. Því óskulegar sem vjers
vinnum til að beta kjör vor og gera
líf vort bjartara, því betra, hamingja-
sella og indalla verður líf vjers vorra
því fyrir sketur guði vilji á jörðinni.

Og það er nóg svæði til endalausra
framfara og endurbóta. Heimurinn
hefur verið afhentur oss óyrktur til
að fullkomna hann, fegra hann og
betra, und hann verður sem blóm-
strandi rós í heimingsinum.

Er það mögulegt. Og það verður at
framkvæmt með vinnu — með vinnu
allra þeirra og dyggja verkamanna.
Það dugir ekki aðeins að biðja: "verdi."

þinn vilji; vjers verðum sjálfis at gera
allt sem vjers getum, til þess því verði framgengt.
Hinnaríki kemur ekki til okkar sjálfkrafa
því vjers vonum eptis því og bitum þess.
Vinnan og aðeins vinnan getur fort oss
það.

Sannvokamenn guði; — já, eða hann
þjónar, eiss og Kristur sagði. Vjers erum
það. Hver með öðrum erum vjers það. Fram-
faris, betun, endurbót — verk það, sem gott
vill láta gjöra hjers í heiminum, er at nokkru
leyfi kemur undir því, hvað hver einstakur
maður gerir. Ef vjers söfum ^{eda} ~~þa~~ eyðum ~~vjers~~
Atmanum til einstis, ef vjers gleymum skyld-
um vorum vit manni þjelagid og nágranna
vorra, ef vjers gerum ekkert, sem gildi hefur í
lífinu; skiljum vjers eptis oss aðeins auðan
bát og höfum ekkert af þess til nytsemdar,
þegar vjers skiljum vit heiminn, þá gengur
þaralítandi verk það seinna, sem gott
vill at framgengt verði í heiminum, og þá

högum vör verid slæmis og óbrúir þjóðar.
Ei ef vör leggjum kröfta vora fram, þótt
lítilir sju — og það er einn og Carlyle segir,
blessum í því fölgja að gróðursetja, þó ekki
sje nema tvö strá, þar sem enginn gróður
~~var áður~~ áður vor aðeins eitt — þá eplum
vör gud verk í heiminum, þá erum vör þess
þjóðar — gud-samverkamenn.

Vinna — og umfram allt, ^{vera sjá þess met} að ^{vit gæði} sita, að
madr, hvort heldur í tvíta síns andlits,
anda eða hjarta ^{þafi} þetta dálitlum Steini
í þá lukkunnar og lýssins byggingu, sem
gott og gótt menn eru að byggja í þessum
heimi; að madr geri dálitit til að efla
göfu og gleði hjó i lífinu og geri þann tíma
bjartari, ein nítímann, — óneiri blessum
er ekki hegt að óðlast.